

Kalás

Dessa kalás är från början av nittonhundratalet. Det största kalaset i min berörelse var äldermansgillet, en älderman utsågs och det var han som fick stå för kalaset. Det var medelstora arrendegårdar, några egna gårdar fanns inte i Norsa Wram. Alla lydde under Wrams Gunnarstorp. På dessa kalás var inga torpare med, dom hade inga gillelag, alla småtorpare var vid denna tid fattiga. God tid inbjöds till kalaset, fanns det barn fick dom traska omkring med inbjudan. Telefoner var sällsynna i början av nittonhundratalets början. En del emmöbleringar förekom nog över kalásdagen, bestick lånades av grannar och vännor, glas och porcelän lånades av affären i byn. Blommor, servietter och papperskoppar förekom inte vid denna tiden, men bordställ fanns ibland.

LUF 134

1/11-68

En kokfru fanns i byn, mycket anlitad och mycket duktig. Det var en tyst liden människas, husmor behövde inte bekymra sig om annat, än se till att allt, som behövdes kom hem. Kokfrun hade i många år en dotter med sig, som serverade och var värdinnan (husmor) bebjättnig med lite av varje. Hon tog emot kläderna, det fanns gärna en kall förstukaumme där dessa plaserades. Mor i huset bjöd till bords men det fick nog krusas lite strax, den äldsta skulle ju helst börja. Kvinnorna skulle ju äta först av smörgåsbord eller förrätt och sedan dra sig tillbaks medan männen åt. Så fortgick det med kalustekens och kanske vitgröt o rödgröt. Öl och brännvin bjöds till maten men vin förekom inte på den tiden. Utvänd fanns en frakts, som stod innanför dören med brännvinsflaska och bjöd

en välkomstrupp på alla, som så önskade.  
Efter måltiden fick kvinnorna dra sig  
tillbaka och soa sig sjätte, medan männen  
kanske glada i hägen berättade historier och  
spelade lite kort. Så långt jag kan minnas  
var det inte sed att folk hade förning med  
sig. Dessa <sup>älderman</sup> kalaserna tog slut vid krigets början  
och var inte återupptagits. Mennens bjuds det  
alltid på hotell eller pensionat.

I början av perioden ansågs det inte vara  
fint att komma i tid, någon timning efter  
kunde ju gå an. I början av nittonhundratalet  
var folk inte så moderna, kvinnorna hade  
kanske en svart kläddning, den fick vara  
finkläddning i många år. De flesta männen  
hade nog kostymer av hemvävd vadmal,  
som byskräddaren hade sytt. Kokrens betalning  
talades det inte om, den utgjordes till stor del i natur.

I de flesta bondstämman fanns en stor  
piprbylta innanför dörren, fanns det traktör  
bjöd man dem ta sig en pipr rök. På senare  
tider bjöds det cigarrer. Man tog i hand  
och tackade för maten innan man gick, man  
brukade inte tacka för senast. En episod,  
en man kom ett ärende till ett ställe  
där hans fru varit på kaffesep, han bad  
då att vänta från sin make och tacka för  
senast. Bonden svarade då: "Var du en  
så dålig käring så hon inte tackar själv?"  
Detta var ungefär 1913. Efter kriget skaffade  
de flesta telefoner och senare kom ju radio  
ö television. Allt detta har ju gjort mycket  
att människor är med sin tid. Den gemenskapen  
som fanns i den gamla byn är borta, med,  
alla sina Traditioner.

## Katas vid begravning

Från min barndom minns jag tydligt 1908  
en enkel vanlig begravning. Man samlades  
i hemmet på förmiddagen då det bjöds  
på kaffe och något hembakat. Efter begravning-  
akten övervar de flesta gudstjänsten. När  
man åter kom hem var middagen färdig,  
det bjöds på klar buljong med pastej,  
efter detta pepparsallad med potatis o säs.  
Sedan minns jag att en släkting bjöd på ett  
glas vin och mandelpån, dekorerade med  
marm i svart och vitt. Denna mat var vanlig  
på den tiden. Omkring 1912 bestod måten av  
hällefundra med karnissås och så gärna  
en pudding, mycke god med hackade katsu-  
plommon i. Kokfran var den samma i  
många år. Ett glas vin med konfekt var vanlig

## Läsemöten.

Läsemöten förskom emellanåt, men där bjöds ingen bekantlig spis. En del träbänkar flyttades in och som barn tyckte vi det var intressant i synnerhet, om det var en missionär som talade. Som vuxen har jag besökt ett sådant, men predikanterna var kanske varken bildade eller utbildade. Som ett exempel på att man skulle vara beredd att lämna det jordiska när som helst talade han om en person. Denne man skulle stiga upp på morgonen, han satte sig på sängkanten för att ta böxorna på, men när han hade fått den ena böxan på gick han in i evigheten. Detta var 1913, dom finns nog inte kvar nu, här finns så mycket annan fördröelse.

ACC. N:R M. 16956:7.

Såsa gille

I början av nittonhundratalet hade bönderna i min hemsocken norra gäsa. Dom inköptes i skitet av sommaren, dom åt gräs i början men senare skulle dom äta spillräden efter skörden på åkrarna. Morgon och kväll utfodrades dom hemma, men på dagarna var gäsapägen ute och reaktade dem. Ett par veckor före mårten skulle dom dock stå innestängda och gädas riktigt. Före slakten budades en del män, grammar och värmer dit för att plöja gäsen. Dom hade mycket trevligt, det äts och dracks och berättades historier. Vid gäsplockningen fick vi barn vara ensamma många kvällen, för mor var sjalvskriven att göra gäsen vita och fina. Man levererade gäsen till Hålsjöborg. Dom lastades i vagnar på kvällen för att vara redo i ottan mårten morgon.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

LUF 134

22/11-67

## Rivegille.

En trevlig sed jag minns, var när man plockat  
potatis på trästen. Man plockade ut de största  
potatisen, och tvättade dem väl. Så gick man  
tillsammans 3-4 bushåll, alla hade var ett  
rivejärn med sig. Man samlades i kök o folkrum  
och blev av hjärtans lust, man pratade och skämtade  
och tiden gick fort. Allt samlades i ett stort kar  
och allt skulle sköljas dagen efter.

Det gick så till att man hade ett kar med två  
ribbar över, på dessa placerades ett sätt.

Man lade massan efter hand i sättet, en person  
rörde ivrigt i massan medan en annan höllde  
botten över. När det var väl genomsköljt kramades  
rivet upp. När allt var färdigt skulle karet stå  
ett dygn så att rivotet gick till botten. Nu hölldes  
vattnet av och rivotet påhölldes varefter  
rivotet röddes upp. Så fortsatte man varje dag



ACC. N:R M. 16956:9.

Stills mjölet var kristvitt och fint. Då skar  
man upp det i stycken och lade det på  
rena rusa skynken att torka i sol och vind.  
Någon enkel uddfägnad var vanlig.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND